

Қазақстан Республикасының Су кодексі

Күшін жойған

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Кеңесінің он екінші сессиясында 1993 жылғы 31 наурызда қабылданды N 3000. Күші жойылды - Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 9 шілдедегі N 481-ІІ Кодексімен.

Бірінші бөлім

Жалпы ережелер

I тарау

Негізгі ережелер

1-бап. Су заңдарының міндеттері

Қазақстан Республикасы Су Заңдарының міндеттері халықтың, экономика салалары мен айналадағы табиғи ортаның мұқтаждары үшін суды ұтымды пайдалануды қамтамасыз ету, су ресурстарын ластанудан, былғану мен сарқылудан қорғау, судың зиянды ықпалын болдырмау және оны жою мақсатында су қатынастарын реттеп отыру, су қатынастары саласындағы заңдылықты нығайту болып табылады.

2-бап. Су заңдары

1. Қазақстан Республикасында Су қатынастары осы Кодекспен және соған сәйкес шығарылатын Қазақстан Республикасының заңдық құжаттармен, өзге де қалыпты құжаттармен реттеліп отырады.

2. Жер және орман қатынастарын, сондай-ақ жер қойнауын, атмосфера ауасын, өсімдіктер мен жануарлар дүниесін қорғау мен пайдалану жөніндегі қатынастарды Қазақстан Республикасының арнаулы заңдары реттеп отырады.

3-бап. Су қоры

1. Мемлекет аумағындағы барлық су Қазақстан Республикасының су қорын құрайды.

2. Су қоры мыналарды қамтиды:

өзендер, көлдер, батпақтар, тоғандар, су қоймалары, басқа да жер бетіндегі су ресурстары, сондай-ақ каналдар мен магистральды су құбырларының сулары;
жер астындағы сулар;

мұздықтар;

Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасы шегіндегі Каспий және Арал теңіздерінің сулары.

4-бап. Су меншігі

1. Қазақстан Республикасындағы су мемлекеттің меншігі болып табылады.
2. Су меншігі құқығын тікелей немесе жасырын түрде бұзатын әрекеттердің заңды күші жоқ және заңдарда көзделген жауаптылыққа әкеліп соғады.
3. Суды басқа мемлекеттердің, сондай-ақ шетелдік заңды ұйымдар мен азаматтардың пайдалануына беру шарттық негізде жүзеге асырылады.
4. Суды пайдалануға беру және су меншігі құқығын іске асыру жөніндегі басқа да әрекеттер жасау Қазақстан Республикасының су ресурстарын басқаратын мемлекеттік органының міндетті түрде қатысуымен жүзеге асырылады.

ЕСКЕРТУ. 4-баптың 1-тармағынан сөздер және 3-тармақ алынып тасталды, 4 және 5-тармақтар тиісінше 3 және 4-тармақ болып саналды - Қазақстан Республикасының 1996.12.24. N 58-І Заңымен .

5-бап. Суды басым пайдалану

Су ең алдымен халықтың ауызсу және тұрмыстық мұқтаждарын қанағаттандыру үшін пайдалануға беріледі.

6-бап. Суды басқару принциптері

1. Қазақстан Республикасындағы суды басқару су ресурстарын қорғау мен толықтыруды, су пайдаланудың оңтайлы шарттарын, айналадағы ортаның экологиялық тұрақтылығын сақтауды қамтамасыз ететін су шаруашылығы-бассейндік және әкімшілік-аумақтық принциптерді үйлестіру негізінде жүзеге асырылады.
2. Су шаруашылығы-бассейндік принцип өзен, көл бассейндері және басқа да сутоғандар шегінде әкімшілік-аумақтық бірліктер арасында су ресурстарын бөлу кезінде іске асырылады.

II тарау

Қазақстан Республикасы мемлекеттік органдарының су қатынастарын реттеу саласындағы құзыреті

ЕСКЕРТУ. II тарауының атауына өзгеріс енгізілді - Қазақстан Республикасының 1996.12.24. N 58-І Заңымен .

7-бап. Қазақстан Республикасы Парламентінің құзыреті

Су қатынастарын реттеу саласында Қазақстан Республикасы Парламентінің қарауына мыналар жатады:

- су заңдарын әзірлеу және жетілдіру;
- су қатынастарын реттеу мәселелері жөніндегі халықаралық шарттарды бекіту мен олардың күші жойылуын мәлімдеу.

ЕСКЕРТУ. 7-бап өзгертілді - Қазақстан Республикасының 1996.12.24. N 58-І Заңымен .

8-бап. Жергілікті өкілді органдар - мәслихаттардың құзыреті

Тиісті әкімшілік-аумақтық бірлік шегінде жергілікті өкілді органдар - мәслихаттардың қарауына мыналар жатады:

- суды ортақ пайдаланудың шарттарын белгілеу;
- судың пайдаланылуы мен қорғалуына бақылау жасау.

ЕСКЕРТУ. 8-бап жаңа редакцияда - Қазақстан Республикасының 1996.12.24. N 58-І Заңымен .

9-бап. <*>

10-бап. <*>

ЕСКЕРТУ. 9,10-баптар алынып тасталған - Қазақстан Республикасының 1996.12.24. N 58-І Заңымен .

11-бап. Суды мемлекеттік басқару органдары

1. Республикада суды мемлекеттік басқаруды Қазақстан Республикасының Үкіметі, жергілікті атқарушы органдар, су ресурстарын басқаратын мемлекеттік орган, сондай-ақ арнайы уәкілдік берілген өзге де мемлекеттік органдар өз құзыреті шегінде жүзеге асырады.

2. Жер асты суларын басқару геология және жер қойнауын қорғау органдарымен келісім бойынша жүзеге асырылады.

12-бап. Қазақстан Республикасы Үкіметінің құзыреті

Суды басқару саласында Қазақстан Республикасы Үкіметінің қарауына мыналар жатады:

су ресурстарын пайдалану, ұдайы молықтыру және қорғау саласында мемлекеттік саясатты іске асыру;

су ресурстарын ұтымды пайдалану мен қорғаудың, су шаруашылығын дамытудың негізгі бағыттарын бекіту;

су ресурстарын кешенді пайдалану мен қорғаудың бассейндік схемаларын және су шаруашылық баланстарын бекіту;

сутоғандар мен су көздерін сақтау және қалпына келтіру жөніндегі республикалық бағдарламалардың орындалуын қамтамасыз ету;

суды мемлекеттік есепке алуды жүргізу және оны пайдалану тәртібін белгілеу , сондай-ақ мемлекеттік су кадастры мен су мониторингін жүргізу;

суды пайдалану мен қорғауға мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру тәртібін белгілеу;

су қорғау аймақтары мен белдеулері туралы ережені бекіту;

республикалық маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақтар санатына жатқызылған, ерекше мемлекеттік маңызы немесе ерекше ғылыми құндылығы бар сутоғандарының тізбесін бекіту;

судың жай-күйіне әсер ететін кәсіпорындарды, құрылыстарды және басқа объектілерді орналастыру мен іске қосу тәртібін, сондай-ақ сутоғандарда, олардың су қорғау аймақтары мен белдеулерінде құрылыс, су түбін тереңдету және басқа да жұмыстар жүргізу шарттарын белгілеу;

сутоғандарды жеке пайдалануға беру;

республика облыстары арасындағы су қатынастарын реттеу;

жер үсті су көздерінің су ресурстарын пайдаланғаны үшін төленетін ақы ставкаларын белгілеу;

Қазақстан Республикасының шет мемлекеттермен және халықаралық ұйымдармен суды пайдалану мен қорғау мәселелері жөніндегі қатынастары саласындағы шараларды жүзеге асыру.

ЕСКЕРТУ. 12-баптың 12 азат жолы жаңа редакцияда - Қазақстан Республикасының 1996.12.24. N 58-І Заңымен .

ЕСКЕРТУ. 12-бап 9 азатжолмен толықтырылды - Қазақстан Республикасының 1999.05.11. N 381 Заңымен .

ЕСКЕРТУ. 12-баптың 13 азатжолы жаңа редакцияда - Қазақстан Республикасының 2001.12.24. N 276 Заңымен .

13-бап. Облыстық атқарушы органның құзыреті

Облыстық атқарушы органның қарауына мыналар жатады:

Қазақстан Республикасының су ресурстарын басқаратын мемлекеттік органының ұсынуы бойынша облыстың әкімшілік-аумақтық бірліктері, салалар мен жекелеген су пайдаланушылар арасында су тұтыну лимиттерін бөлу;

Қазақстан Республикасының су ресурстарын басқаратын мемлекеттік органымен келісім бойынша заңды ұйымдар мен азаматтарға сутоғандарын жеке пайдалануға беру;

судың жай-күйіне әсер ететін кәсіпорындарды, құрылыстарды және басқа объектілерді орналастыруды және іске қосуды, сондай-ақ сутоғандарында және су қорғау аймақтары мен белдеулерінде құрылыс, су түбін тереңдету және басқа жұмыстарды жүргізу шарттарын келісу;

облыстың су ресурстарын кешенді пайдалану схемаларын келісу мен бекіту;

су ресурстарын басқаратын мемлекеттік органның ұсынуы бойынша су қорғау аймақтары мен белдеулерін белгілеу;

суды пайдалану мен қорғауды бақылау;

суды пайдалану құқығын доғару.

14-бап. Аудандық, қалалық атқарушы органның құзыреті

Аудандық, қалалық атқарушы органның қарауына мыналар жатады:

Қазақстан Республикасының су ресурстарын басқаратын мемлекеттік органының ұсынуы бойынша ауданның, қаланың су тұтыну лимиттерін су пайдаланушылар арасында бөлу;

су ресурстарын басқаратын мемлекеттік органмен келісім бойынша заңды ұйымдар мен азаматтарға сутоғандарын жеке пайдалануға беру;

судың жай-күйіне әсер ететін кәсіпорындарды, құрылыстарды және басқа объектілерді орналастыруды және іске қосуды, сондай-ақ сутоғандарда және су қорғау аймақтары мен белдеулерінде құрылыс, су түбін тереңдету және басқа жұмыстарды жүргізу шарттарын келісу;

су ресурстарын басқаратын мемлекеттік органның ұсынуы бойынша су қорғау аймақтары мен белдеулерін белгілеу;

су пайдалану мен қорғауды бақылау;

суды пайдалану құқығын доғару.

14-1-бап. Поселке, ауыл (село) әкімінің құзыреті

Тиісті елді мекендердің аумағындағы поселке, ауыл (село) әкімінің қарауына мыналар жатады:

суды ортақ пайдаланудың шарттарын белгілеу;

судың пайдаланылуы мен қорғалуына бақылау жасау.

ЕСКЕРТУ. Жаңа мазмұндағы 14-1-баппен толықтырылды - Қазақстан Республикасының 1996.12.24. N 58-І Заңымен .

15-бап. Қазақстан Республикасының су ресурстарын басқаратын мемлекеттік органның құзыреті

1. Қазақстан Республикасының тапсыруы бойынша су ресурстарын басқаруды өз қызметін тікелей немесе бассейндік, облыстық және өзге де бөлімшелер арқылы атқаратын Қазақстан Республикасының арнаулы мемлекеттік органы табиғатты қорғау органдарының және осыған арнайы уәкілдік берілген өзге де мемлекеттік органдардың қатысуымен жүзеге асырады.

2. Қазақстан Республикасының су ресурстарын басқаратын мемлекеттік органының қарауына мыналар жатады:

бассейндердің, облыстар мен аудандар шегінде су тұтыну лимиттерін белгілеу;

суды және оның пайдаланылуын мемлекеттік есепке алу;

мемлекеттік су кадастрын және су мониторингін жүргізу;

табиғатты қорғау органдарымен келісім бойынша суды арнайы пайдалануға рұқсаттар беру;

су пайдаланудың барлық түрлеріне техникалық шарттар беру;

экологиялық талаптарды ескере отырып су ресурстарын кешенді пайдалану негізінде олардың аймақаралық, облысаралық, ауданаралық және салааралық бөлінуін қамтамасыз ету;

өзендерді, көлдер мен басқа да сутоғандарын сақтау және олардың жай-күйін жақсарту, судың зиянды әсерін болдырмау және жою жөніндегі шараларды жүзеге асыру;

өзендер бассейндерінің су ресурстарын пайдалану мен қорғаудың негізгі бағыттарын әзірлеу;

су ресурстарын пайдалану мен қорғауға мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру ;

шектес мемлекеттермен су қатынастарын реттеу мәселелері жөнінде ынтымақтасу.

3. Қазақстан Республикасының су ресурстарын басқаратын мемлекеттік органының суды пайдалану мен қорғау мәселелері жөніндегі өз құзыреті шегіндегі нұсқаулары барлық азаматтар, министрліктер, мемлекеттік комитеттер, ведомстволар, кәсіпорындар мен ұйымдар үшін қай ведомствоға бағынатынына және меншік түріне қарамастан міндетті болып табылады.

16-бап. Суды пайдалану мен қорғау саласындағы басқарудың осыған арнайы уәкілдік берілген өзге де мемлекеттік органдары

Суды пайдалану мен қорғау саласындағы басқарудың осыған арнайы уәкілдік берілген өзге де мемлекеттік органдары өз құзыреті шегінде табиғатты, жер қойнауын, балық қорларын, өсімдіктер мен жануарлар дүниесін қорғауды, мемлекеттік санитарлық және мал дәрігерлік қадағалауды жүзеге асыратын органдар болып табылады.

17-бап. Суды пайдалану мен қорғауға мемлекеттік бақылау

1. Суды пайдалану мен қорғауға мемлекеттік бақылаудың міндеті барлық министрліктердің, мемлекеттік комитеттердің, ведомстволардың, кәсіпорындардың, ұйымдардың және азаматтардың су ресурстарын пайдаланудың және оларды есепке алудың белгіленген тәртібін сақтауын, суды қорғау, оның зиянды әсерін болдырмау және жою жөніндегі міндеттерін орындауын қамтамасыз ету болып табылады.

2. Суды пайдалану мен қорғауға мемлекеттік бақылауды табиғатты қорғайтын, су ресурстарын басқаратын мемлекеттік органдар, жергілікті өкілді және атқарушы органдары және осыған арнайы уәкілдік берілген өзге де органдар өздерінің құзыреті шегінде жүзеге асырады.

18-бап. Суды пайдалану мен қорғауға бақылауды жүзеге асыруға қоғамдық бірлестіктер мен азаматтардың қатысуы

1. Қоғамдық бірлестіктер мен азаматтар мемлекеттік органдарға жәрдемдесіп, суды пайдалану мен қорғауға, су пайдаланушылардың өз міндеттерін атқаруына бақылауды жүзеге асыруға қатысады.

2. Мемлекеттік органдар суды ұтымды пайдалану мен қорғау жөніндегі шараларды әзірлеу және жүзеге асыру кезінде қоғамдық бірлестіктер мен азаматтардың негізгі ұсыныстарын ескеруге міндетті.

Ш тарау

Сутоғандарында және су қорғау аймақтары мен белдеулерінде жұмыс жүргізу тәртібі

19-бап. Кәсіпорындарды, құрылыстарды және басқа да объектілерді орналастыру, жобалау және салу шарттары

1. Судың жай-күйіне әсер ететін кәсіпорындарды, құрылыстарды және басқа объектілерді орналастыру, жобалау және салу кезінде мыналар қамтамасыз етілуге тиіс:

суды ұтымды пайдалану;

сутоғандарынан алынатын судың есебін жүргізу, жер бетіндегі және жер астындағы суларды ластанудан, былғанудан және сарқылудан қорғау жөніндегі шараларды орындау;

балықты, суда жүзетін құстарды, су хайуанаттарын және жағалаудағы экожүйелерді қорғау жөніндегі шараларды жүзеге асыру;

судың зиянды әсерін болдырмау, жерді су басудан, су астында қалудан, сортаңданудан және құрғаудан қорғау;

айналадағы ортаның экологиялық тұрақтылығын сақтау.

2. Өндіріс жағдайы бойынша қайталамалы сумен жабдықтауға және қалдықсыз технологияға көшіріле алмайтын кәсіпорындарды қоспағанда, өнеркәсіп орындарын сумен жабдықтаудың тура ағыс жүйелерін жобалауға және салуға жол берілмейді.

20-бап. Кәсіпорындарды, құрылыстарды және басқа объектілерді орналастыруды, жобалауды, салуды және іске қосуды келісу

Судың жай-күйіне әсер ететін кәсіпорындарды, құрылыстарды және басқа объектілерді орналастыру, жобалау, салу және іске қосу шарттары табиғатты қорғайтын, су ресурстарын басқаратын мемлекеттік органдармен, жергілікті атқарушы органдармен, сондай-ақ жер қойнауын, балық қорларын, өсімдіктер мен жануарлар дүниесін қорғауды, санитарлық және мал дәрігерлік қадағалауды жүзеге асырушы органдармен келісіледі.

21-бап. Су қорғау аймақтары мен белдеулері

1. Өзендердің, көлдердің, теңіздер мен су қоймаларының жағалауы бойымен, бұлақтардың, мұздықтардың, батпақтардың айналасында, сондай-ақ каналдарды, су желілері мен басқа да су шаруашылық құрылыстарын бойлай ерекше пайдалану шарттары бар су қорғау аймақтары мен белдеулері белгіленеді.

2. Су қорғау аймақтары мен белдеулері судың ластануын, былғануын және сарқылуын болдырмауға, оның экологиялық тұрақтылығын және тиісті санитарлық жай-күйін сақтауға арналған.

Сел қатері бар өзендер бассейндерінде су қорғау аймақтары ықтимал су басатын шекаралар ескеріле отырып белгіленеді.

3. Су қорғау аймақтары мен белдеулерін су ресурстарын басқаратын мемлекеттік органның ұсынуы бойынша жергілікті атқарушы органдар белгілейді.

Су қорғау аймақтары мен белдеулерін белгілеу туралы шешімде жерді және басқа да табиғи ресурстарды пайдаланудың ерекше шарттары анықталады.

4. Су қорғау аймақтары мен белдеулері туралы ережені Қазақстан Республикасының Үкіметі бекітеді.

22-бап. Сутоғандарында және су қорғау аймақтары мен белдеулерінде жұмыс жүргізу

1. Сутоғандарында немесе су қорғау аймақтары мен белдеулерінде судың жай-күйіне әсер ететін құрылыс, су түбін тереңдету және жарылыс жұмыстары, пайдалы қазбалар өндіру, кабель, труба құбырлары мен басқа да коммуникацияларды жүргізу, ағаш кесу, бұрғылау, ауыл шаруашылық жұмыстары және өзге де жұмыстар табиғатты қорғайтын, су ресурстарын басқаратын мемлекеттік органдармен, жергілікті атқарушы және осыған арнайы уәкілдік берілген басқа да органдармен келісім бойынша жүргізіледі.

2. Кеме қатынасы жолдарындағы жерді қазып пайдалану жұмыстары барлық су пайдаланушылардың мүдделері және айналадағы ортаның экологиялық тұрақтылығын сақтаудың талаптары ескеріле отырып жүргізіледі.

3. Сутоғандарында және олардағы су қорғау аймақтары мен белдеулерінде құрылыс, су түбін тереңдету және басқа жұмыстарды жүргізу тәртібін Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілейді.

23-бап. Судың жай-күйіне әсер ететін объектілерді пайдалануға беруге тыйым салу

Мыналарды:

судың зиянды әсерін, су қорғау аймақтары мен сутоғандар белдеулерінің ластануы мен былғануын болдырмайтын құрылыстармен және құрылғылармен қамтамасыз етілмеген, сондай-ақ суды тұтынуды және пайдаланылған ақаба судың сыртқа төгілуін есепке алу аспаптарымен жарақтандырылмаған жаңа және қайта құрылған объектілерді;

суды реттеуші құрылғылармен жабдықталмаған және санитарлық қорғау аймақтары белгіленбеген судағы скважиналарын;

бекітілген жобаларға сәйкес балық қорғау құрылғыларынсыз бас саға құрылыстарын;

жобаларда көзделген судың жайылуын, жердің су астында қалуын, батпақтануын, сортаңдануын және топырақ эрозиясын болдырмайтын шараларды жүргізгенге дейін суару және суландыру жүйелерін, су қоймалары

мен каналдарды;

бекітілген жобаларға сәйкес су қабылдағыштар мен басқа да құрылыстар әзір болғанға дейін құрғату жүйелерін пайдалануға беруге тыйым салынады.

Екінші бөлім

Суды пайдалану

IV тарау

Негізгі ережелер

24-бап. Суды пайдалану құқығы

1. Қазақстан Республикасының барлық заңды ұйымдары мен азаматтары суды пайдалануға құқылы.

2. Қазақстан Республикасының заңдарымен көзделген реттерде өзге ұйымдар мен адамдар да суды пайдаланады.

25-бап. Суды пайдалану тәртібі мен шарттары

1. Қазақстан Республикасында суды пайдалану осы Кодекспен белгіленген тәртіпте және шарттарда жүзеге асырылады.

2. Мемлекетаралық сутоғандарынан суды пайдалану тәртібі мен шарттары мүдделі мемлекеттер арасындағы келісімдермен белгіленеді.

26-бап. Суды пайдалану түрлері

Суды пайдалану:

жалпы және арнайы;

жеке және бірлесіп;

бастапқы және қосалқы су пайдалануға бөлінеді.

27-бап. Жалпы су пайдалану

1. Жалпы су пайдалану су ресурстарын жекелеген азаматтарға бекітіп бермей және судың жай-күйіне әсер ететін құрылыстарды немесе техникалық құрылғыларды қолданбай халықтың ауызсуға және өзге де мұқтажын қанағаттандыру үшін жүзеге асырылады.

2. Жалпы су пайдалануды жүзеге асыру үшін арнайы рұқсаттар алудың қажеті жоқ.

3. Жалпы су пайдалануға экологиялық, техникалық және санитарлық қауіпсіздік мақсатында шек қойылуы немесе тыйым салынуы мүмкін.

28-бап. Арнайы су пайдалану

1. Арнайы су пайдалануға халықтың ауызсуға және тұрмыстық мұқтажын, ауылшаруашылығының, өнеркәсіптің, энергетиканың, су көлігінің, суға деген қажетін қанағаттандыру үшін, өзге де қажеттер үшін, сондай-ақ өнеркәсіптік, коммуналдық-тұрмыстық, кәріз және басқа да пайдаланылған ақаба суды төгу үшін, жер бетіндегі және жер астындағы суларды пайдалану жатады, аталған су

пайдалану мынадай құрылыстар мен техникалық құрылғыларды:

а) жер бетіндегі суды және теңіз суын механикалық және өздігінен ағызып алу жөніндегі тұрақты, жылжымалы және жүзбелі құрылыстарды;

б) жер асты суын алу үшін сорап қондырғылармен жабдықталған бас саға құрылыстарын;

в) жер асты суын пайдалануға арналған, су деңгейін еріксіз төмендетпей жұмыс істейтін шегенді құдықтар, су көздерінің қоршаулары мен басқа да шағын құрылыстарды;

г) өнеркәсіптік коммуналдық-тұрмыстық, тоспалық-кәріздік, нөсер суын және басқа да пайдаланылған ақаба суды, сондай-ақ шахталардан, карьерлерден, разрездерден айдап шығарылған суды жер бетіндегі және теңіз суына ағызуға арналған су бұрғыш құрылыстарды;

д) пайдаланылған ақаба суды жер астының сулы қабатына төгуге арналған сіңіргіш скважиналар мен құдықтарды;

е) ақаба суды егіс алаңын суландыруға жіберуге арналған құрылыстарды;

ж) бөгендер және басқа да су жинау мен суды реттеуші құрылыстарды (оның ішінде уақытша қалқалаушы құрылыстарды);

з) гидравликалық электр станцияларды;

и) сумен жабдықтауға, пайдаланылған суды төгуге арналған, сондай-ақ суды суытуға арналған жылу және атом электр станцияларының су шаруашылық құрылыстарын;

к) суару, суландыру, суару-суландыру және құрғату жүйелерін;

л) су жинау құрылыстары арқылы кемелер мен салдардың өтуін қамтамасыз ететін кеме өткізетін және ағаш өткізетін құрылыстарды;

м) судың жай-күйіне әсер ететін басқа да техникалық құрылғыларды қолдану арқылы жүргізіледі.

2. Заңды ұйымдар мен азаматтар арнайы су пайдалануды осы Кодекстің 34-бабымен белгіленген тәртіппен берілген рұқсат негізінде жүзеге асырады.

29-бап. Суды жеке пайдалану

1. Суды жеке пайдалануды талап ететін қызметті жүзеге асыру үшін заңды ұйымдар мен азаматтарға сутоғандар немесе олардың бөліктері жеке пайдалануға беріледі.

2. Басқа су пайдаланушылардың жеке пайдалануға берілген сутоғандарын пайдалануына осы Кодекстің 36-бабында көзделген жағдайларда жол беріледі.

30-бап. Суды бірлесіп пайдалану

1. Жеке пайдалануға берілген сутоғандарды немесе олардың бөліктерін қоспағанда, сутоғандар түрлі заңды ұйымдар мен азаматтардың бірлесіп пайдалануында болуы мүмкін.

2. Суды бірнеше пайдаланушыға берген кезде төмен орналасқан су

пайдаланушылардың мүдделері бірінші кезекте қанағаттандырылады.

3. Су пайдаланушылар өзара мүдделерді ескеруге, бір-біріне суды пайдалану құқығын жүзеге асыруды қиындатпауға және зиян келтірмеуге міндетті.

31-бап. Бастапқы су пайдалану

Арнайы рұқсат негізінде су тоғандарынан су алуды жүзеге асыратын заңды ұйымдар мен азаматтардың суды пайдалануы бастапқы су пайдалану болып табылады.

32-бап. Қосалқы су пайдалану

1. Бастапқы су пайдаланушылардан су алатын заңды ұйымдар мен азаматтардың суды пайдалануы қосалқы су пайдалану болып табылады.

2. Бастапқы су пайдаланушылар арнайы су пайдалануға берілген рұқсаттарда көзделген лимиттерге және шарттарға сәйкес су көздерінің сулылығын ескере отырып қосалқы су пайдаланушыларға су беруге кепілдік береді.

33-бап. Сутоғандарын жеке пайдалануға беретін органдар

Толық немесе ішінара жеке пайдалануға мыналар:

а) Қазақстан Республикасының Үкіметі - республика аумағында орналасқан кез келген тұйық /ақпайтын сутоғандарды/;

б) су ресурстарын басқаратын мемлекеттік органмен келісім бойынша: облыстық атқарушы орган - облыстың әкімшілік шекаралары шегінде орналасқан, ауданаралық пайдаланудағы тұйық /ақпайтын/ сутоғандарын; аудандық атқарушы орган - ауданның әкімшілік шекаралары шегінде орналасқан тұйық /ақпайтын/ сутоғандарын;

қалалық атқарушы орган - қала шекарасы шегінде орналасқан тұйық /ақпайтын/ сутоғандарын береді.

34-бап. Арнайы су пайдалануға рұқсат беретін органдар

1. Арнайы су пайдалануға рұқсатты:

үстіңгі қабаттағы суларын пайдалануға - табиғатты қорғаудың мемлекеттік органымен келісім бойынша су ресурстарын басқаратын мемлекеттік орган;

жер асты суларын пайдалануға - су ресурстарын және табиғатты қорғайтын мемлекеттік басқару органымен келісім бойынша геология және жер қойнауын қорғайтын мемлекеттік орган береді.

2. Арнайы су пайдалануға келісу және рұқсаттарды беру тәртібін Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілейді.

35-бап. Жалпы су пайдалануды жүзеге асыру

1. Жалпы су пайдалану кезінде табиғатты қорғайтын, су ресурстарын басқаратын мемлекеттік органның және мемлекеттік санитарлық қадағалауды, жер қойнауын, балық қорларын қорғауды жүзеге асыратын, кеме қатынастары мен ағаш ағызуды реттейтін органдардың талаптарын, сондай-ақ суда адамдардың өмірін қорғау ережелерін сақтау міндетті болып табылады.

2. Жергілікті өкілді және атқарушы органдар азаматтардың өмірі мен денсаулығын қорғау, экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету мақсатында шомылуға, қайықпен жүзуге, ауызсу мен тұрмыс мұқтаждары үшін су алуға, мал суаруға тыйым салынатын жерлерді белгілейді, сондай-ақ өздерінің әкімшілік шекаралары шегінде орналасқан сутоғандарда жалпы су пайдаланудың басқа да шарттарын анықтайды.

3. Жалпы су пайдалану шарттары туралы ұсыныстарды табиғатты қорғайтын, су ресурстарын басқаратын, санитарлық қадағалау жасайтын мемлекеттік органдар және басқа да мүдделі органдар енгізеді.

4. Жергілікті өкілді және атқарушы органдар өздері белгілеген жалпы су пайдалану шарттары туралы күнілгері хабарландыруға міндетті.

36-бап. Жеке пайдалануға берілген сутоғандарда жалпы су пайдалану

1. Жеке пайдалануға берілген сутоғандарда табиғатты қорғайтын және су ресурстарын басқаратын мемлекеттік органдар белгілеген шарттармен жалпы су пайдалануға жол беріледі.

2. Жеке пайдалануға сутоғанын алған су пайдаланушы жалпы су пайдаланудың шарттары немесе оған тыйым салынғаны туралы хабарландыруға міндетті.

37-бап. Су пайдалану мерзімдері

1. Сутоғандары тұрақты немесе уақытша пайдалануға беріледі.

2. Күнілгері белгіленген мерзімсіз су пайдалану тұрақты пайдалану деп танылады.

3. Уақытша су пайдалану қысқа мерзімді - үш жылға дейін және ұзақ мерзімді - жиырма бес жылға дейін болуы мүмкін.

4. Су пайдалану мерзімдері су пайдалану құқығын куәландыратын тиісті құжат алынған күннен бастап есептеледі.

5. Қажет болған кезде су пайдалану мерзімі ұзартылуы мүмкін.

6. Жалпы су пайдалану мерзімі мен шектелмейді.

7. Уақытша су пайдалану мерзімдерін өзгертуді немесе доғаруды мүдделі су пайдаланушылардың өтініші бойынша арнайы су пайдалануға рұқсат берген немесе сутоғанын жеке пайдалануға беру туралы шешім қабылдаған мемлекеттік орган жүзеге асырады.

38-бап. Суды мақсатты пайдалану

1. Сутоғандары халықтың ауызсу, тұрмыстық, емдік, курорттық, сауықтыру және өзге де мұқтаждарын, ауыл шаруашылық, өнеркәсіптік, энергетикалық, құрылыс, көлік, балық шаруашылығы мен өзге де қажеттерді қанағаттандыру үшін пайдалануға беріледі.

2. Су бір немесе бірнеше мақсаттар үшін пайдалануға берілуі мүмкін.

3. Су пайдаланушылар суды берілген кездегі көзделген мақсаттарға ғана пайдалануға тиіс.

39-бап. Су пайдаланушылардың негізгі құқықтары

Су пайдаланушылардың:

осы Кодекстің 38-бабының бірінші бөлігінде көзделген мақсаттарды жүзеге асыру үшін суды пайдалануға;

кейіннен пайдалану үшін су шығарып алуға;

су шаруашылық құрылыстары мен құрылғыларын орнатуға;

берілген судың мөлшері мен сапасын тексеруге;

осы Кодекстің 40-бабында көзделген реттерді қоспағанда, лимит бойынша алынбаған судың өтемін талап етуге;

суды пайдалану жөнінде заңмен тыйым салынбаған басқа да әрекеттерді жүзеге асыруға қақысы бар.

40-бап. Су пайдаланушылардың құқықтарына шек қою

1. Су мүлде азайған, сутоғандарында авариялық жағдайлар болған, жұқпалы аурулар мен індеттердің пайда болу қаупі туған кезде және Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген өзге де реттерде басқа су пайдаланушылардың мүдделеріне орай су пайдаланушылардың құқықтарына шек қойылуы мүмкін.

Су пайдаланушылардың құқықтарына шек қою халықтың ауызсу және тұрмыс мұқтаждары үшін суды пайдалану жағдайларын нашарлатпауға тиіс.

2. Су пайдаланушылардың құқықтарына:

суды жеке пайдалануға - сутоғанын жеке пайдалануға берген орган;

арнайы су пайдалануға - арнайы су пайдалануға рұқсат берген орган;

қосалқы су пайдалануға - су ресурстарын басқаратын мемлекеттік орган шек қоюы мүмкін.

41-бап. Су пайдаланушылардың құқықтарын қорғау

1. Су пайдаланушылардың құқықтары заңмен қорғалады. Заңда көрсетілмеген негіздермен су пайдалану құқығынан ешкім айрыла алмайды.

2. Су пайдаланушылардың бұзылған құқықтары Қазақстан Республикасының Заңдарында көзделген тәртіпте қалпына келтірілуге жатады.

42-бап. Су пайдаланушылардың негізгі міндеттері

Су пайдаланушылар:

суды мақсатты және оларды беру шарттарына сәйкес пайдалануына;

табиғи ортаға және шаруашылық объектілеріне зиян келтірмеуге;

суды үнемді жұмсауға;

ағынды судың сапасын жақсарту жөніндегі шаралар кешенін жүзеге асыруға;

басқа су пайдаланушы құқықтарының бұзылуына жол бермеуге;

пайдаланылатын сутоғандарын қалыпты ұстауға және көркейтуге;

құрамында ластайтын заттары бар сарқынды судың сутоғанына құйылуына жол бермеуге;

судың жай-күйіне әсер ететін тазарту және басқа су шаруашылық құрылыстары мен техникалық құрылғыларды түзік күйде ұстауға, олардың пайдаланылу сапасын жақсартуға;

судың бас сағаларын есепке алу құралдарымен жабдықтауға және белгіленген тәртіпте су пайдаланудың есебін жүргізуге;

Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген өзге де талаптарды орындауға міндетті.

43-бап. Су пайдалану құқығын доғару негіздері

1. Заңды ұйымдар мен азаматтардың су пайдалану құқығы мынадай реттерде:

су пайдаланудың қажеті болмай қалған немесе одан бас тартқан;
су пайдалану мерзімі өткен;
заңды ұйым таратылған, азамат қайтыс болған;
сутоғандарын белгіленген тәртіпте басқа заңды ұйымдар мен азаматтарға берген;
суды пайдалану және қорғау шарттары бұзылған;
суды көзделген мақсатқа пайдаланбаған реттерде толық немесе ішінара доғарылуға жатады.

2. Қазақстан Республикасының заңдарында заңды ұйымдар мен азаматтардың су пайдалану құқығын доғарудың басқа да негіздері көзделуі мүмкін.

44-бап. Су пайдалану құқығын доғару тәртібі

1. Су пайдалану құқығы арнайы немесе жеке су пайдалануға берілген рұқсаттың күшін жою арқылы доғарылады.

2. Су пайдалану құқығын доғару:
арнайы су пайдалану құқығы - оған рұқсат берген органның шешімі бойынша ;

қосалқы су пайдалану құқығы - су ресурстарын басқаратын мемлекеттік органның шешімі бойынша жүзеге асырылады.

3. Сутоғандарын жеке пайдаланудан толық немесе ішінара алып қою сутоғанын жеке пайдалануға берген органның шешімі бойынша жүргізіледі.

45-бап. Сутоғандарын пайдалануға шек қою немесе тыйым салу

1. Айрықша мемлекеттік немесе ғылыми маңызы, сондай-ақ мейлінше сел қауіпі бар сутоғандарын пайдалануға беруге ішінара шек қойылуы немесе толық тыйым салынуы мүмкін.

Мұндай сутоғандары тізбесін Қазақстан Республикасының Үкіметі бекітеді.

2. Ядролық қаруды сынау, жаппай қырып-жоятын қарудың өзге де түрлерін / химиялық, бактериологиялық, биологиялық және басқада қару түрлерін/ сынау

полигондарын салу және олардың жұмыс істеуі, олардың қалдықтарын көму үшін сутоғандарын немесе олардың бөліктерін пайдалануға тыйым салынады.

46-бап. Су шаруашылық шараларын жүргізуден келтірілген зияндарды өтеу

Су шаруашылық шараларын жүргізуден, сондай-ақ су пайдаланудың доғарылуынан немесе шарттарының өзгеруінен заңды ұйымдар мен азаматтарға келтірілген зияндар Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген тәртіпте және көлемде өтелуге жатады.

V тарау

Су ресурстарын пайдаланғаны үшін ақы төлеу

47-бап. Су пайдалануға ақы төленетіндігі

1. Қазақстан Республикасында жалпы су пайдалану тегін жүзеге асырылады.
2. Қазақстан Республикасында арнайы су пайдалану ақылы болып табылады.
3. Жалпы су пайдаланудан басқа, су ресурстарын пайдаланғаны үшін ақы меншік және шаруашылық жүргізу түрлеріне қарамастан алынады.
4. Су ресурстарын пайдаланғаны үшін ақы судың сапасы, сутоғанының орналасқан жері және суды пайдалану шарттары ескеріле отырып алынады.
5. Жер үсті су көздерінің су ресурстарын пайдаланғаны үшін төленетін ақыны бюджетке есептеу мен төлеудің тәртібі Қазақстан Республикасының Салық кодексіне сәйкес белгіленеді.

ЕСКЕРТУ. 47-баптың 5-тармағы жаңа редакцияда - Қазақстан Республикасының 1996.12.24. N 58-І Заңымен .

ЕСКЕРТУ. 47-бап өзгерді - Қазақстан Республикасының 2001.12.24. N 276 Заңымен .

48-бап. Су ресурстарын пайдаланғаны үшін ақы төлеу тәртібінде түскен қаржыны пайдалану

ЕСКЕРТУ. 48-бап алып тасталды - Қазақстан Республикасының 2001.12.24. N 276 Заңымен .

49-бап. Су пайдаланушыларға көрсетілген қызметтер үшін ақы төлеу

1. Су алу мен беру жөнінде су пайдаланушыларға көрсетілетін қызмет үшін ақы алынады.
2. Көрсетілген қызметтер үшін төленетін ақы су алу мен беру, жөндеу-қалпына келтіру жұмыстарын атқару жөніндегі шығындарды қамтиды.
3. Су пайдаланушыларға көрсетілген қызмет үшін ақы алудың тәртібі мен шарттарын Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілейді.

VI тарау

Сутоғандарын халықтың ауызсу, тұрмыстық және өзге де мұқтаждары үшін пайдалану

50-бап. Халықтың ауызсу, тұрмыстық және өзге де мұқтаждары үшін берілетін сутоғандары

Суының сапасы белгіленген мемлекеттік стандарттарға сәйкес келетін сутоғандары ауызсумен және тұрмыстық сумен жабдықтау үшін, сондай-ақ халықтың өзге де мұқтаждары үшін беріледі.

51-бап. Халықты орталықтандырылған сумен жабдықтау

1. Сутоғандарын халықтың ауызсу, тұрмыстық және өзге де мұқтаждары үшін орталықтандырылған сумен жабдықтау тәртібінде пайдаланған кезде шаруашылық-ауызсу құбырлары меншігінде немесе пайдалануында болатын заңды ұйымдар бас саға құрылыстарының бекітілген жобаларына және арнайы су пайдалануға берілген рұқсаттарына сәйкес сумен жабдықтау көздерінен су алып тұруға қақылы.

2. Аталған заңды ұйымдар алынатын судың есебін алуды ұйымдастырып, сумен жабдықтау көздеріндегі судың жай-күйін үнемі байқап отыруға және жергілікті өкілді әрі атқарушы органдарына, табиғат қорғайтын, су ресурстарын басқаратын, санитарлық қадағалау жасайтын, геология және жер қойнауын қорғайтын мемлекеттік органдарға су көздеріндегі, су сапасының белгіленген мемлекеттік стандарттардан ауытқуы туралы хабарлап отыруға міндетті.

52-бап. Халықты орталықтандырылмаған сумен жабдықтау

1. Сутоғандарын халықтың ауызсу, тұрмыстық және өзге де мұқтаждары үшін орталықтандырылмаған сумен жабдықтау тәртібінде пайдаланған кезде заңды ұйымдар мен азаматтар жалпы және арнайы су пайдалану талаптарын сақтай отырып суды тікелей жер бетіндегі немесе жер астындағы су көздерінен алуға қақылы.

2. Осы мақсаттарға арналған бас саға құрылыстарын пайдалану су ресурстарын басқаратын мемлекеттік органмен келісім бойынша аумағында бас саға құрылыстары орналасқан атқарушы органдар белгілеген ережелерге сәйкес жүргізіледі.

ЕСКЕРТУ. 52-бап өзгертілді - Қазақстан Республикасының 1996.12.24. N 58-І Заңымен .

53-бап. Жер астындағы ішуге жарайтын суды ауызсумен және тұрмыстық сумен жабдықтауға байланысты емес мұқтаждар үшін пайдалану

1. Осы баптың екінші бөлігінде көзделген реттерді қоспағанда, жер астындағы ішуге жарайтын суды ауызсумен және тұрмыстық сумен жабдықтауға

байланысты емес мұқтаждар үшін пайдалануға жол берілмейді.

2. Жер бетіндегі қажетті су көздері жоқ және жер астындағы ішуге жарайтын судың жеткілікті ресурстары бар аудандарда су ресурстарын басқаратын мемлекеттік орган табиғат пен жер қойнауын қорғау органдарымен келісім бойынша ауызсумен және тұрмыстық сумен жабдықтауға байланысты емес мақсаттар үшін бұл суды уақытша пайдалануға рұқсат бере алады.

VII тарау

Сутоғандарын сауықтыру және демалыс мақсаттары үшін пайдалану

54-бап. Сауықтыру мақсатындағы сутоғандары

1. Табиғи емдік факторға ие, сондай-ақ алдын алу мен емдеуді ұйымдастыру үшін қолайлы сутоғандары сауықтырғыш сутоғандар категориясына жатқызылады.

2. Денсаулық сақтайтын, табиғатты қорғайтын, су ресурстарын басқаратын, геология және жер қойнауын қорғайтын мемлекеттік органдардың ұсынуы бойынша мұндай сутоғандар тізбесін:

республикалық маңызы барларын - Қазақстан Республикасының Үкіметі;
жергілікті маңызы барларын - жергілікті атқарушы органдар бекітеді.

ЕСКЕРТУ. 54-баптың 2-тармағының 3 азат жолы өзгертілді - Қазақстан Республикасының 1996.12.24. N 58-І Заңымен .

55-бап. Сауықтыру мақсатындағы сутоғандарын пайдалану

1. Сауықтырғыш категориясына жатқызылған сутоғандар ең алдымен емдік және курорттық мақсаттар үшін пайдаланылады.

2. Айрықша жағдайларда Қазақстан Республикасының Үкіметі немесе денсаулық сақтайтын, табиғатты қорғайтын, су ресурстарын басқаратын, геология және жер қойнауын қорғайтын мемлекеттік органдармен келісім бойынша атқарушы органдар сауықтырғыш категориясына жатқызылған сутоғандарын арнайы су пайдалану жағдайында басқа мақсаттар үшін пайдалануға рұқсат беруі мүмкін.

ЕСКЕРТУ. 55-бапта сөздер ауыстырылды - Қазақстан Республикасының 1996.12.24. N 58-І Заңымен .

56-бап. Сутоғандарын демалыс мақсаттары үшін пайдалану

1. Сутоғандарын демалыс мақсаттары үшін пайдалануға, сел қауіпі бар аймақтарда орналасқан өзендерді қоспағанда, ерекше рұқсатсыз-ақ жол беріледі.

2. Табиғатты қорғайтын, су ресурстарын басқаратын, санитарлық қадағалау жасайтын мемлекеттік органдармен келісім бойынша атқарушы органдар белгілеген жерлерде сутоғандары көпшіліктің тынығуы, туризм және спорттық

мақсаттар үшін пайдаланылады.

ЕСКЕРТУ. 56-бапта сөздер ауыстырылды - Қазақстан Республикасының 1996.12.24. N 58-І Заңымен .

VIII тарау

Сутоғандарын ауыл шаруашылық мұқтаждары үшін пайдалану

57-бап. Ауыл шаруашылығына суды пайдалану

1. Суды ауыл шаруашылығының мұқтаждары үшін пайдалану жалпы және арнайы су пайдалану тәртібінде жүзеге асырылады.

2. Арнайы су пайдалану кезінде суару, суландыру, құрғату және өзге де су шаруашылық құрылыстары мен құрылғылары қолданылады.

58-бап. Ауыл шаруашылығына су пайдаланушылардың міндеттері

1. Ауыл шаруашылығының мұқтаждары үшін сутоғандарын пайдаланатын заңды ұйымдар мен азаматтар:

су пайдаланудың белгіленген лимиттерін, ережелерін, нормалары мен режимін сақтауға;

су шаруашылық жүйелерінде судың шығынын жоюға және қысқартуға шаралар қолдануға;

бас сағаларды балық бөгегіштермен жабдықтауға;

бас сағаларды суды есепке алатын құралдармен қамтамасыз етуге;

су көздерінің ластануына және экологиялық жағдайдың нашарлауына жол бермеуге міндетті.

2. Сутоғандарын ауыл шаруашылық мұқтаждары үшін пайдаланатын заңды ұйымдар мен азаматтарға өз бетінен:

сутоғандарындағы бас саға құрылыстарын реттеуге;

сутоғандарында уақытша бөгеттер, сорап станцияларын және басқа құрылыстар салуына;

су шаруашылық скважиналарын бұрғылауға;

каналдар мен өзге шаруашылық құрылыстары арқылы осы мақсаттар үшін арнайы белгіленбеген жерлерден мал айдауға, көлік құралдарын, өздігінен жүретін машиналар мен механизмдерді өткізуге;

басқа су пайдаланушылардың мүдделеріне нұқсан келтіретін өзге де әрекеттер жасауға тыйым салынады.

59-бап. Маусымдық су көздерін ауыл шаруашылығына пайдалану

1. Заңды ұйымдар мен азаматтардың шабындық жерлерге, жайылымдарға және көлдетіп суару учаскелеріне су қаптату үшін қар суын, жаңбыр суы мен тасқын суын пайдалануға қақысы бар.

2. Қар суын, жаңбыр суын және тасқын суын тоқтату арнайы су пайдалану тәртібінде жүзеге асырылады.

60-бап. Суды жайылымдарды суландыру үшін пайдалану

1. Заңды ұйымдар мен азаматтар мал суаруды қамтамасыз ету мақсатымен жайылымдарды суландыру үшін жер бетіндегі және жер астындағы суды пайдаланады.

2. Жайылымдарды суландыру үшін суды пайдалану шегенді және құбырлы құдықтарды, тоғандарды, апандарды, суландыру каналдары мен басқа да құрылыстарды салу арқылы жүзеге асырылады.

3. Суару алаңдары мен басқа да құрылғылар болғанда суды мал суару үшін пайдалануға жол беріледі.

61-бап. Суды жеке меншік қосалқы шаруашылық, бақ өсіру мен бақпашылық мұқтаждары үшін пайдалану

1. Жеке меншік қосалқы шаруашылық жүргізетін, бақ өсіру мен бақпашылықпен айналысатын азаматтарға белгіленген лимиттерге сәйкес суару үшін су бөлінеді.

2. Жергілікті су ресурстары болмаған кезде суару үшін су бұрыннан бар су пайдаланушылардың лимиттерін қайта бөлу есебінен бөлінуі мүмкін.

62-бап. Пайдаланылған ақаба сумен жер суару

Ауыл шаруашылық дақылдарын өсіру үшін жерді пайдаланылған ақаба сумен суару санитарлық және мал дәрігерлік қадағалау жасайтын, табиғатты қорғайтын және су ресурстарын басқаратын мемлекеттік органдардың талаптарына сәйкес жүзеге асырылады.

IX тарау

Суды өнеркәсіптік мақсаттар үшін пайдалану

63-бап. Суды өнеркәсіп мұқтаждары үшін пайдалану

Суды өнеркәсіп мұқтаждары үшін пайдалану арнайы су пайдалану тәртібінде жүзеге асырылады.

64-бап. Сутоғандарын өнеркәсіптік мақсаттар үшін пайдаланатын су пайдаланушылардың міндеттері

1. Сутоғандарын өнеркәсіптік мақсаттар үшін пайдаланатын су пайдаланушылар су пайдаланудың белгіленген лимиттерін, технологиялық нормалары мен ережелерін сақтауға міндетті.

2. Өндіріс жағдайларына қарай айналмалы сумен жабдықтауға және қалдықсыз технологияға көшіріле алмайтын кәсіпорындарды қоспағанда, сумен жабдықтаудың тура ақпалы жүйесіндегі өнеркәсіп объектілерін жобалауға және іске қосуға тыйым салынады.

3. Айналымы сумен жабдықтау жүйесі жоқ жұмыс істеп тұрған кәсіпорындар үшін табиғатты қорғайтын және су ресурстарын басқаратын мемлекеттік органдармен келісім бойынша айналымы сумен жабдықтауға көшіру мерзімі белгіленеді.

65-бап. Ауызсуды өнеркәсіптік мақсаттар үшін пайдалануға шек қою

1. Технологиялық процеспен ауызсуды пайдалану көзделген кәсіпорындарды қоспағанда, басқа сападағы су көздері болған жағдайда ауызсуды өнеркәсіптік мақсаттарға пайдалануға жол берілмейді.

2. Дүлей апаттар, авариялар болған ретте және басқа да ерекше жағдайларда жергілікті атқарушы органдар халықтың ауызсу және тұрмыстық мұқтаждарының бірінші кезекте қанағаттандырылуын ескере отырып өнеркәсіптік мақсаттар үшін ауызсуды тұтынуға уақытша рұқсат беруге қақылы. Ауызсуды өнеркәсіптік мұқтаждар үшін тұтыну мерзімдері табиғатты қорғайтын және су ресурстарын басқаратын мемлекеттік органдармен келісім бойынша белгіленеді.

66-бап. Жер астындағы суды өндірістік мұқтаждар үшін пайдалану

Ауызсу немесе шипалы су категорияларына жатқызылмаған жер асты суы техникалық сумен жабдықтау, олардың құрамындағы химиялық элементтерді айырып алу, жылу энергиясын алу және басқа да өндірістік мұқтаждар үшін арнайы су пайдалану жағдайында пайдаланылуы мүмкін.

X тарау

Сутоғандарын гидроэнергетика мұқтаждары үшін пайдалану

67-бап. Сутоғандарын гидроэнергетика мұқтаждары үшін пайдалану

Сутоғандарын гидроэнергетика мұқтаждары үшін пайдалану табиғатты қорғайтын және су ресурстарын басқаратын мемлекеттік органдармен, ал сел қауіпі бар аудандарда - селден қорғау органдарымен келісім бойынша экономиканың басқа да салаларының мүдделері, суды кешенді пайдалану талаптары сақтала отырып жүзеге асырылады.

68-бап. Гидроэнергетикалық кәсіпорындардың су пайдалану жөніндегі құқықтары мен міндеттері

1. Гидроэнергетикалық кәсіпорындардың:
бекітілген жобаларға сәйкес электр энергиясын өндіру үшін суды пайдалануға;

егер бұл суды кешенді пайдалану және қорғау талабын бұзбайтын болса, энергетика мақсаттары үшін сутоғандарын пайдалануды жақсартуға мүмкіндік беретін шараларды жүзеге асыруға;

заңды ұйымдар мен азаматтардан гидроэнергетиканың мұқтаждары үшін сутоғандарын дұрыс пайдалануды қамтамасыз ететін ережелерді сақтауын талап етуге қақысы бар.

2. Гидроэнергетикалық кәсіпорындар:

су қоймаларын толтыру мен жұмысқа қосудың, олардан су өткізудің, жоғары және төменгі аралықта су деңгейі ауытқуының белгіленген режимін сақтауға; кемелер мен салдардың кедергісіз және қауіпсіз өтуін, жобаларға сәйкес санитарлық және табиғатты қорғау мақсатында су жіберу шараларын жүзеге асыруды қамтамасыз етуге;

балық қорғау құрылыстарын және балықтардың уылдырық шашатын жерлерге өтетін жолдарын тиісті техникалық күйде ұстауға;

мүмкін болатын сел тасқындары, су тасқындары мен басқа да дүлей апаттары жағдайларында тірек құрылыстардың беріктігін арттыруды, техникалық авариясыз пайдалануды қамтамасыз етуге міндетті.

XI тарау

Сутоғандарын су көлік мұқтаждары үшін пайдалану

69-бап. Кеме қатынайтын су жолдары

Қазақстан Республикасының кеме қатынайтын су жолдары категорияларына жатқызылған өзендері, көлдері, су қоймалары мен теңіз сулары жалпы пайдаланудағы су жолдары болып табылады, бұған оларды осы мақсаттар үшін пайдалануға толық немесе ішінара тыйым салынған не олар жеке пайдалануға берілген реттер кірмейді.

70-бап. Су жолдарын кеме қатынайтын су жолдары категориясына жатқызу

Су жолдарын кеме қатынайтын су жолдары категориясына жатқызу, кеме қатынасы үшін ашылған су жолдарының тізбесін және оларды пайдалану ережелерін белгілеу тәртібін Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайды.

71-бап. Кеме қатынайтын су жолдарындағы су пайдаланушылардың міндеттері

1. Су пайдаланушылар:

суды ұтымды пайдалану мен қорғауды қамтамасыз етуге;

кеме қатынасын реттейтін органдардың талаптарын орындауға;

сутоғандарының арналары мен жағалауларының, гидротехникалық және басқа да құрылыстардың бұзылуына жол бермеуге;

басқа да заңды ұйымдар мен азаматтардың құқықтарын бұзбауға міндетті.

2. Кеме қатынайтын жолдарды басқа мақсаттар үшін пайдаланатын заңды ұйымдар мен азаматтар кеме қатынасын реттейтін органдардың талаптарын орындауға міндетті.

72-бап. Кеме қатынайтын жолдарды шағын көлемді кемелерде жүзу үшін пайдалану

1. Кеме қатынайтын су жолдарын шағын көлемді кемелерде жүзу үшін пайдаланатын азаматтар белгіленген ережелерді орындауға міндетті.

2. Кеме қатынайтын жолдарды шағын көлемді кемелерде жүзу үшін пайдалануға жергілікті өкілді және атқарушы органдары шек қоюы немесе тыйым салуы мүмкін.

73-бап. Сутоғандарын әуе көлігінің мұқтаждары үшін пайдалану

Сутоғандарын әуе кемелерінің ұшуы және қонуы үшін, сондай-ақ әуе көлігінің басқа да мұқтаждары үшін пайдалану Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген тәртіпте және шарттарда жүзеге асырылады.

74-бап. Ағашты салсыз ағызуға, сондай-ақ сүрек ағашты кемемен сүйремей буып және топтап ағызуға тыйым салу

Ағашты салсыз ағызуға, сондай-ақ сүрек ағашты кемемен сүйремей буып және топтап ағызуға:

кеме қатынайтын жолдарда;

тізбесін Қазақстан Республикасының Үкіметі бекіткен сутоғандарда тыйым салынады.

75-бап. Ағаш ағызушы ұйымдардың ағаш ағызу жолдарын тазарту жөніндегі міндеттері

1. Ағаш ағызушы кәсіпорындар ағаш ағызу жолдарын суға батқан сүрек ағаштардан ұдайы тазалап отыруға міндетті.

2. Ағаш ағызатын жолдардың тізбесін және оларды пайдалану тәртібін су ресурстарын басқаратын және табиғатты қорғайтын мемлекеттік органдармен келісім бойынша жергілікті атқарушы органдар белгілейді.

XII тарау

Сутоғандарын балық шаруашылығының мұқтаждары үшін пайдалану

76-бап. Сутоғандарын балық шаруашылығының мұқтаждары үшін беру

1. Республика аумағында орналасқан сутоғандары немесе олардың бөліктері басқа су пайдаланушылардың құқықтарына нұқсан келтірмей, балық шаруашылығының мұқтаждары үшін пайдаланылуы мүмкін.

2. Табиғатты қорғайтын және су ресурстарын басқаратын мемлекеттік органдармен келісім бойынша жергілікті атқарушы органдарының шешімімен балық шаруашылығының мұқтаждары үшін арнайы пайдалануға жекелеген сутоғандар немесе олардың бөліктері бөлініп беріледі.

3. Табиғатты қорғайтын және су ресурстарын басқаратын мемлекеттік

органдармен келісім бойынша жергілікті атқарушы органдары балық аулау кәсібі мұқтаждары үшін балық шаруашылығы кәсіпорындарына су қорғау белдеулерінің жер учаскелерін уақытша пайдалануға береді.

77-бап. Балық шаруашылық кәсіпорындары мен ұйымдарының суды пайдалану жөніндегі құқықтары және міндеттері

1. Сутоғандарын немесе олардың учаскелерін балық шаруашылығының мұқтаждары үшін пайдаланатын заңды ұйымдар мен азаматтар оларда балық шаруашылығын жүргізу үшін қажетті жұмыстарды жүзеге асырады, сондай-ақ балықтар, басқа да су хайуанаттарын аулау мен өсімдіктерін өндіру және өсіру жұмысын жүргізеді.

2. Балық шаруашылығының мұқтаждары үшін өздеріне сутоғандары немесе олардың учаскелері берілген су пайдаланушылар:

табиғатты, балық қорларын қорғайтын және су ресурстарын басқаратын мемлекеттік органдармен келісім бойынша сутоғандарының жай-күйі мен балық қорларын ұдайы толықтыру жағдайларын жақсартуды қамтамасыз ететін балық өсіру және мелиорациялық- техникалық шараларды жүргізуге;

балық аулау орындарындағы жағалау учаскелерін тиісті санитарлық жай-күйде ұстауға міндетті.

78-бап. Балық шаруашылығының мүдделері үшін суды пайдалануға шек қою

1. Балықтың бағалы түрлерін сақтау және ұдайы өсіру үшін ерекше маңызы бар сутоғандарында немесе олардың жекелеген учаскелерінде және басқа да су кәсіпшілігі объектілерінде балық шаруашылығының мүдделі үшін су пайдаланушылардың құқықтарына шек қойылуы мүмкін.

2. Мұндай сутоғандарының немесе олардың учаскелерінің тізбесін және шек қоюдың түрлерін балық қорлары мен табиғатты қорғайтын, су ресурстарын басқаратын мемлекеттік органдармен келісім бойынша жергілікті атқарушы органдары белгілейді.

79-бап. Сутоғандарын спорттық және әуесқойлық балық аулау кәсібі үшін пайдалану

1. Қорықтардың, балық питомниктерінің, бөгендердің, көлдердің және басқа балық шаруашылықтарының аумағына орналасқан сутоғандарын қоспағанда, барлық сутоғандарды азаматтар балық аулау кәсібінің белгіленген ережелерін сақтай отырып жүзеге асырылатын спорттық және әуесқойлық балық аулау кәсібі үшін пайдалана алады.

2. Сутоғандарын спорттық және әуесқойлық балық аулау кәсібі үшін пайдалану тәртібін Қазақстан Республикасының Үкіметі мен жергілікті атқарушы органдары белгілейді.

XIII тарау

Сутоғандарын аң шаруашылығының мұқтаждары үшін пайдалану

80-бап. Сутоғандарын аң шаруашылығының мұқтаждары үшін пайдалану

1. Суда жүзетін жабайы құстардың және терісі бағалы аңдардың мекені болып табылатын сутоғандары немесе олардың бөліктерін табиғатты қорғайтын және су ресурстарын басқаратын мемлекеттік органдармен келісім бойынша жергілікті атқарушы органдар суды кешенді пайдалану және қорғау талаптарын ескере отырып аң шаруашылығының пайдалануына береді.

2. Пайдалану режимі құстар мен терісі бағалы аңдар жаппай мекендейтін жерлерге әсер ететін су қоймаларын пайдаланған кезде аң шаруашылығын жүргізу мүдделері ескерілуі тиіс.

81-бап. Аң шаруашылығының мұқтаждары үшін берілген сутоғандарында су пайдалануға шек қою

1. Сирек кездесетін, бағалы, суда жүзетін және батпақта өсетін құстар, ондатр мен басқа да терісі бағалы аңдар мекендейтін жерлерде, ұйымдасқан аң шаруашылықтарында, сондай-ақ жануарлар дүниесін ұдайы өсіру мен қорғау жөніндегі шаралар жүзеге асырылатын учаскелерде табиғатты қорғайтын және су ресурстарын басқаратын мемлекеттік органдармен келісім бойынша жергілікті атқарушы органдар азаматтардың келуіне, әуесқойлық және кәсіпшілік аңшылыққа, жағалау белдеуіне құрылыс салуға және сутоғандарының жай-күйі мен аң шаруашылығын жүргізуді нашарлататын басқа да әрекеттерге шек қоюы мүмкін.

2. Сирек кездесетін, бағалы, суда жүзетін және батпақта өсетін құстар, ондатр және басқа да терісі бағалы аңдар мекендейтін жерлерде гидромелиорациялық жұмыстарды жүргізу мен балық аулау, аң шаруашылығын жүргізу үшін пайдалы өсімдіктерді сутоғандарда культивациялау табиғатты қорғайтын және су ресурстарын басқаратын мемлекеттік органдармен келісім бойынша жүзеге асырылады.

XIV тарау. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың сутоғандарын пайдалану

82-бап. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың сутоғандары

Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың сутоғандарына мемлекеттік ұлттық табиғи парктердің, мемлекеттік табиғи қорықтардың және өзге де ерекше қорғалатын табиғи аумақтар түрлерінің сутоғандары жатады.

ЕСКЕРТУ. 82-бап жаңа редакцияда - Қазақстан Республикасының 2001.01.23. N 151 Заңымен .

83-бап. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың сутоғандарын пайдалану тәртібі

Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың сутоғандарын пайдалану тәртібі Қазақстан Республикасының ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы заңдарымен белгіленеді.

ЕСКЕРТУ. XIV тарау жаңа редакцияда - Қазақстан Республикасының 1999.05.11. N 381 Заңымен .

XV тарау

Сутоғандарын пайдаланылған ақаба суды төгу үшін пайдалануға шек қою

85-бап. Сутоғандарын пайдаланылған ақаба суды төгу үшін пайдалануға жол бермеу

Осы Кодекстің 86-бабында көзделген реттерді қоспағанда сутоғандарын пайдаланылған ақаба суды төгу үшін пайдалануға тыйым салынады.

86-бап. Пайдаланылған ақаба суды сутоғандарға төгуге жол берудің шарттары

1. Пайдаланылған ақаба суды сутоғандарға төгуге оны табиғатты қорғау органдары белгілеген шектерге дейін тазартқан жағдайда пайдаланылған жол беріледі.

2. Осы баптың бірінші бөлігіндегі талаптар орындалмаған жағдайда пайдаланылған ақаба суды төгуге табиғатты қорғайтын мемлекеттік органдар тыйым салады.

XVI тарау

Суды өрт сөндіру мұқтаждары үшін пайдалану

87-бап. Суды өрт сөндіру мұқтаждары үшін пайдалану

Өрт сөндіру мұқтаждары үшін сутоғандарының кез келгенінен су алуға жол беріледі.

88-бап. Суды өрт сөндіру мұқтаждары үшін пайдалану тәртібі

Суды өрт сөндіру мұқтаждары үшін пайдалану тәртібін Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілейді.

XVII тарау

Су қоймаларын пайдалану

89-бап. Су қоймалары және оларды пайдалану

1. Су қоймалары әртүрлі су пайдаланушылардың су жөніндегі қажеттерін қанағаттандыру үшін жер беті суының ағысын реттеу мақсатымен жасалады.

2. Су қоймалары осы Кодексте көзделген экологиялық тұрақтылықты сақтауды, халықтың және экономика салаларының мүдделерін қанағаттандыруды қамтамасыз ететін талаптар мен шарттарды сақтаған кезде пайдалануға берілуі мүмкін.

90-бап. Су қоймаларын толтыру және жұмысқа қосу режимі

Су қоймаларындағы су құбыры, су жіберетін немесе су алатын құрылыстарын пайдаланушы кәсіпорындар, ұйымдар мен мекемелер су қоймалары ықпал жасайтын аймақтарда тұрған су пайдаланушылар мен жер пайдаланушылардың мүдделерін ескере отырып су қоймаларын толтыру мен жұмысқа қосудың белгіленген режимін сақтауға міндетті.

91-бап. Су қоймаларын пайдалану тәртібі

1. Су қоймаларын пайдалану тәртібі табиғатты, балық қорларын қорғауды, санитарлық қадағалауды жүзеге асыратын мемлекеттік органдармен және басқа да мүдделі органдармен келісім бойынша су ресурстарын басқаратын мемлекеттік орган бекіткен ережелермен белгіленеді.

2. Су қоймаларын пайдалану ережелерінің сақталуын бақылауды су ресурстарын басқаратын мемлекеттік орган жүзеге асырады.

92-бап. Су қоймалары ретінде пайдаланылатын көлдерді және басқа сутоғандарын пайдалану

Осы Кодекстің 89-91-баптарының ережелері су қоймалары ретінде пайдаланылатын көлдерді және басқа сутоғандарды пайдалануға да қолданылады.

XVIII тарау

Өзендер мен каналдардағы су деңгейін көтеретін және басқа гидротехникалық құрылыстарды пайдалану

93-бап. Өзендер мен каналдардағы су деңгейін көтеретін және басқа гидротехникалық құрылыстарды пайдалану тәртібі

Өзендер мен каналдардағы су деңгейін көтеретін және басқа да гидротехникалық құрылыстарды пайдалану осы құрылыстарды жобалаған кезде жасалған нормаларға сәйкес жүргізіледі.

94-бап. Уақытша салынған гидротехникалық құрылыстардың көмегімен жер беті суларының ағысын реттеу

Уақытша салынған гидротехникалық құрылыстардың көмегімен жер беті суларының ағысын су пайдаланушылардың реттеуі осы өзен бассейнінің су ресурстарын кешенді пайдалану мен қорғау ескеріле отырып, табиғатты

қорғайтын, су ресурстарын басқаратын, санитарлық қадағалау жасайтын мемлекеттік органдармен, жергілікті атқарушы органдармен және басқа да мүдделі органдармен келісім бойынша жүзеге асырылады.

XIX тарау

Бірнеше мемлекеттер аумағында орналасқан сутоғандар мен шекаралық суды пайдалану

95-бап. Бірнеше мемлекеттер аумағында орналасқан сутоғандарын пайдалану

Қазақстан Республикасы мен көршілес мемлекеттердің немесе су бассейндерінің бірлігімен байланысты мемлекеттердің аумағында ішінара орналасқан сутоғандарын пайдалану мүдделі мемлекеттермен жасалған келісімдерге сәйкес жүзеге асырылады.

96-бап. Шекаралық суда су пайдалану

Шекаралық суда су пайдалану, су шаруашылық және су қорғау шараларын жүргізу мен дауларды шешу тәртібі халықаралық шарттар негізінде жүзеге асырылады.

Үшінші бөлім

Суды қорғау және оның зиянды әсерін болдырмау

XX тарау

Жалпы ережелер

97-бап. Суды қорғаудың міндеттері

1. Барлық су табиғат жүйелерінің экологиялық тұрақтылығын бұзуы, халықтың денсаулығына зиян келтіруі, сондай-ақ балық қорларының азаюына, судың физикалық, химиялық, биологиялық қасиеттерінің өзгеруі, олардың табиғи толығу, тазару қабілетінің төмендеуі, судың гидрологиялық және гидрогеологиялық режимінің бұзылуы салдарынан сумен жабдықтау жағдайларының нашарлауына және басқа қолайсыз құбылыстарға әкеліп соқтыруы мүмкін ластанудан, былғанудан және сарқылудан қорғалуға тиіс.

2. Суды қорғау судың ластануын, былғануын және сарқылуын болдырмауға бағытталған ұйымдық, экономикалық, құқылық және басқа шаралар жүйесін қамтиды.

98-бап. Суды қорғау жөніндегі міндеттер

Қазақстан Республикасының аумағында қызметі судың жай-күйіне әсер ететін барлық заңды ұйымдар мен азаматтар суды ластанудан, былғану мен сарқылудан қорғауды, сондай-ақ судың жай-күйі мен режимін жақсартуды

камтамасыз ететін технологиялық, орман-мелиорациялық, агротехникалық, гидротехникалық, санитарлық және басқа да шараларды жүргізуге міндетті.

99-бап. Судың зиянды әсерін болдырмау және жою жөніндегі шараларды жүзеге асыру

Судың зиянды әсерін болдырмау және жою жөніндегі шараларды жүзеге асыру Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген тәртіпте жүргізіледі.

XXI тарау

Суды ластану мен былғанудан қорғау

100-бап. Судың ластануы мен былғануын анықтайтын органдар

1. Судың ластануы мен былғануын табиғатты және жер қойнауын қорғайтын, су ресурстарын басқаратын, денсаулық сақтайтын, гидрометеорологиялық мемлекеттік органдар анықтайды.

2. Физикалық, химиялық немесе биологиялық сипаттағы өзгерістер судың ластануы деп танылады, осылардың салдарынан су коммуналдық, өнеркәсіптік, ауыл шаруашылық, балық шаруашылық және басқа мақсаттарға ойдағыдай пайдалану үшін жарамсыз болып қалады.

3. Суға қатты, өндірістік, тұрмыстық қалдықтардың енуі судың былғануы деп саналады, осылардың салдарынан су объектісінің гидрологиялық жай-күйі нашарлайды және суды пайдалануға кедергі келтіреді.

101-бап. Суды пайдаланылған ақаба сумен ластанудан қорғау

Суды пайдаланылған ақаба сумен ластанудан қорғау осы Кодекстің 85-86-баптарында көзделген тәртіпте және шарттарда жүзеге асырылады.

102-бап. Суды май, сүрек ағаш, химия, мұнай және басқа өнімдер ысыраптарымен ластану мен былғанудан қорғау

Су көлігі құралдарын, құбыр желілерін, сутоғандарындағы жүзбелі және басқа құрылыстарды иеленушілер, ағаш ағызушы ұйымдар, сондай-ақ басқа заңды ұйымдар мен азаматтар май, сүрек ағаш, химия, мұнай және өзге де өнімдер ысыраптарының салдарынан судың ластануы мен былғануына жол бермеуге міндетті.

103-бап. Су жиналатын жердің бетін, сутоғандарының мұз қабыршақтарын және мұздықтарды қорғау

Су жиналатын жердің бетін, сутоғандарының мұз қабыршақтарын және мұздықтардың беткі қабатын өндірістік, тұрмыстық және басқа қалдықтармен, сондай-ақ тыңайтқыштармен, мұнай өнімдерімен, шайылып кетуі жер бетіндегі және жер астындағы сулардың сапасын нашарлатуға әкеліп соқтыратын басқа да химиялық улы заттармен ластануы мен былғануына жол берілмейді.

104-бап. Суды санитарлық қорғау аймақтары

Халықты ауызсумен және тұрмыстық сумен жабдықтау, оның шипалылық, курорттық және өзге де сауықтыру мұқтаждары үшін пайдаланылатын суды қорғау мақсатында санитарлық қорғау аймақтары белгіленеді.

Оларды белгілеу тәртібін Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайды.

XXII тарау

Суды сарқылудан қорғау

105-бап. Судың сарқылуын анықтау

1. Белгілі бір аймақ шегінде жер беті су ағысының ең төмен шегінің азаюы немесе жер асты су қорларының қысқаруы судың сарқылуы болып табылады.

2. Сутоғанының сарқылуын су ресурстарын басқаратын, геология және жер қойнауын қорғайтын мемлекеттік органдар белгілейді.

106-бап. Сутоғандарының қолайлы режимін сақтау жөніндегі шаралар

1. Сутоғандарының қолайлы су режимін сақтау, олардың қайырлануын және шөп басуын, топырақтың су эрозиясын, су хайуанаттары мен құстарының мекенді тіршілік жағдайының нашарлауын болдырмау, су ағысының құбылмалылығын азайту мақсатында су қорғау аймақтары мен белдеулері белгіленіп, орман-мелиорациялық, эрозияға қарсы, гидротехникалық және басқа шаралар жүргізіледі.

2. Су қорғау аймақтары мен белдеулері аумағында жер жыртуға, малды тоғытуға және санитарлық өңдеуден өткізуге, құрылыстар салуға және сутоғандары режимін нашарлататын шаруашылық қызметтің басқа да түрлеріне тыйым салынады.

3. Сутоғандарының сарқылуын болдырмау жөніндегі шараларды орындау су ресурстарын басқаратын мемлекеттік органмен келісім бойынша су ресурстарын кешенді пайдалану және қорғау схемаларына сәйкес жүзеге асырылады.

107-бап. Жер асты суын қорғау

1. Жер асты суын жинауға арналған құрылыстарды пайдалану тәртібі оның қорларының сарқылуын болдырмауға тиіс.

2. Газ, мұнай, көмір және басқа да пайдалы қазбаларды іздестіруге, барлауға және пайдалануға байланысты жұмыстарды жүргізген кезде ашылған жер астындағы су шығатын қабаттар олардың ластануын болдырмайтын сенімді оқшаулаумен қамтамасыз етілуге тиіс.

3. Суы өздігінен құйылып жатқан скважиналар, сондай-ақ пайдалануға жарамсыз немесе пайдаланылуы доғарылған скважиналар реттегіш құрылғыларымен жабдықталуға, тоқтатып қоюға немесе жойылуға жатады.

4. Өнеркәсіптік пайдаланылған ақаба суды төгуге арналған сіңіргіш скважиналарды бұрғылауға бұл скважиналар ауызсумен және тұрмысты сумен

жабдықтау үшін жарамды немесе пайдаланылып отырған су шығатын қабатты ластаудың көзі болып табылуы мүмкін реттерде тыйым салынады.

5. Сіңіргіш скважиналарды бұрғылауға бұл скважиналарды бұрғылау ауданында арнайы зерттеулер жүргізілгеннен кейін берілген табиғатты қорғайтын, су ресурстарын басқаратын, геология және жер қойнауын қорғайтын, кен және санитарлық қадағалау жасайтын мемлекеттік органдардың оң қорытындылары болған кезде жол беріледі.

6. Сумен жабдықтау үшін пайдаланылатын немесе пайдаланылуы мүмкін жер асты сулары түзілетін және жатқан жерлерде қатты және сұйық қалдықтар, төгінділер жинағыштар құрылысын орнатуға, сондай-ақ жерасты суларын ластау көзі болып табылатын басқа да объектілерді салуға жол берілмейді.

7. Жер асты суларын пайдаланатын кәсіпорындар оларда қорғау жөніндегі шараларды жүзеге асырады.

XXIII тарау

Кіші-гірім өзендерді қорғау

108-бап. Кіші-гірім өзендер

1. Кіші-гірім өзендерге ұзындығы екі жүз километрге дейінгі өзендер жатады.

2. Су ресурстарын басқаратын мемлекеттік органның ұсынуы бойынша: екі және одан да көп облыстар аумағы бойымен ағып өтетін кіші-гірім өзендер тізбесін - Қазақстан Республикасының Үкіметі;

бір облыс аумағының шегінде орналасқан кіші-гірім өзендердің тізбесін - облыстық атқарушы орган бекітеді.

109-бап. Кіші-гірім өзендерді қорғау

1. Шаруашылық қызметі кіші-гірім өзендердің жай-күйіне және режиміне әсер ететін заңды ұйымдар мен азаматтар су ресурстарын басқаратын мемлекеттік органмен келісілген кіші-гірім өзендердің сулылығын қалпына келтіру және олардың суының тазалығын сақтау жөніндегі шараларды жүзеге асыруға тиіс.

2. Су қорғау аймақтары мен белдеулері шегіндегі шаруашылық қызметі режимін, сондай-ақ кіші-гірім өзендердің ластануын, былғануы мен сарқылуын болдырмау және жою жөніндегі шараларды, өзендердің қолайлы су режимін және тиісті санитарлық жай-күйін сақтау жөніндегі жұмыстарды су ресурстарын басқаратын мемлекеттік органның ұсынуы бойынша, ал сел қауіпі бар аудандарда - селден қорғау органдарымен келісім бойынша жергілікті атқарушы органдар белгілейді.

Төртінші бөлім

Су пайдалануды мемлекеттік есепке

алу және жоспарлау

XXIV тарау

Су пайдалануды мемлекеттік есепке алу

және жоспарлау

110-бап. Суды мемлекеттік есепке алудың міндеттері

1. Суды мемлекеттік есепке алудың міндеті халықтың, экономика салаларының мұқтаждары және айналымдағы ортаның экологиялық тұрақтылығын сақтау үшін пайдаланылатын судың мөлшері мен сапасын анықтау болып табылады.

2. Суды мемлекеттік есепке алу:

әлеуметтік-экономикалық дамудың және республика аумағында өндіргіш күштерді орналастырудың, суды пайдалану мен молықтырудың, сондай-ақ су қорғау шараларын жүргізудің негізгі бағыттарын әзірлеу;

суды кешенді пайдалану мен қорғаудың, мемлекеттік су кадастрын жүргізу үшін су шаруашылық баланстарының схемаларын жасау;

суды пайдаланумен байланысты су шаруашылық, көліктік, өнеркәсіптік және өзге де объектілер мен құрылыстарды, жобалау;

гидрологиялық жағдайлардың, өзендердің сулылығы мен су сапасының өзгерістерін болжау;

су шаруашылық жүйелерін жедел басқару және олардың жұмыс тиімділігін арттыру жөніндегі шараларды әзірлеу;

су пайдаланушылар, сондай-ақ басқа да мүдделі ұйымдар мен мекемелер арасындағы өзара қатынастарды реттеу;

Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген өзге де мұқтаждар үшін қажетті деректер алуды қамтамасыз етуге тиіс.

111-бап. Мемлекеттік су кадастры

1. Мемлекеттік су кадастры судың жай-күйі, оны пайдалану және қорғау туралы деректердің жиынтығы болып табылады.

2. Мемлекеттік су кадастрына суды сан және сапа көрсеткіштері бойынша есепке алудың, су пайдалануды тіркеудің деректері, сондай-ақ суды пайдалану туралы мәліметтер кіреді.

112-бап. Су мониторингі

Су мониторингі өзгерістерді дер кезінде анықтау, оларды бағалау, теріс үрдістерді болдырмау және жою үшін судың жай-күйіне аэроғарыштық және жер бетінде бақылау жасаудың жүйесі болып табылады.

113-бап. Су шаруашылық баланстары

Су шаруашылық баланстары судың бар-жоғын, оның пайдаланылу мүмкіндігін бағалау үшін бассейндер, экономикалық аудандар және тұтас алғанда республика бойынша жасалады.

114-бап. Суды кешенді пайдалану және қорғау схемалары

1. Суды кешенді пайдалану мен қорғаудың басты және бассейндік схемалары халықтың, экономика салаларының су жөніндегі болашақтағы қажеттерін қанағаттандыру және айналадағы ортаның экологиялық тұрақтылығын қамтамасыз ету үшін суды сақтаудың негізгі су шаруашылық және басқа да шараларын белгілейді.

2. Суды кешенді пайдалану мен қорғау схемалары су ағысын реттеу, оларды үнемдеп жұмсау, пайдаланылған ақаба суды төгуді доғару және сутоғандарының жай-күйін жақсарту жөнінде шаралар қолдану арқылы суды мейлінше тиімді және ұтымды пайдалануды қамтамасыз ету үшін қызмет етеді.

3. Суды кешенді пайдалану мен қорғау схемалары табиғатты және жер қойнауын қорғау органдары экологиялық сараптама жүргізгеннен кейін белгіленген тәртіпте бекітіледі.

115-бап. Суды мемлекеттік есепке алу және оны пайдалануды жоспарлау жөніндегі жұмыстарды қаржыландыру

1. Суды мемлекеттік есепке алу, мемлекеттік су кадастрын және су мониторингін жүргізу, су шаруашылық баланстарын жасау, суды кешенді пайдалану мен қорғау схемаларын әзірлеу республикалық бюджет есебінен жүзеге асырылады.

2. Суды мемлекеттік есепке алу, мемлекеттік су кадастрын және су мониторингін жүргізу, су шаруашылық баланстарын жасау, суды кешенді пайдалану мен қорғау схемаларын әзірлеп, бекіту тәртібін Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілейді.

Бесінші бөлім

Су дауларын шешу және су заңдарын

бұзғаны үшін жауаптылық

XXV тарау

Су дауларын шешу

116-бап. Су даулары

Суды беру, алу, пайдалану және қорғау кезінде туған даулар су даулары деп танылады.

117-бап. Су дауларын шешетін органдар

Су дауларын Қазақстан Республикасының соттары шешеді.

118-бап. Су қатынастарымен байланысты мүлік дауларын шешу

Су қатынастарымен байланысты мүлік дауларын Қазақстан Республикасының соттары шешеді.

119-бап. Қазақстан Республикасы мен басқа мемлекеттер арасындағы су даулары

Қазақстан Республикасы мен басқа мемлекеттер арасындағы су даулары халықаралық шарттарда көзделген тәртіпте шешіледі.

XXVI тарау

Су заңдарын бұзғаны үшін жауаптылық

120-бап. Су заңдарын бұзу және ол үшін жауаптылық

1. Суға меншік құқығын бұзатын әрекеттер жасауға кінәлі адамдар, сондай-ақ :

- суды өз бетімен пайдаланған;
- лимиттерді бұза отырып су алған;
- суды ластаған және былғаған;
- сутоғандарын ядролық, химиялық, бактериологиялық, биологиялық немесе жаппай қырып-жоятын қарудың өзге де түрлерінің қалдықтарын көму үшін пайдаланған;
- сутоғандарын тазартылмаған және залалсыздандырылмаған ақаба сумен, қалдықтармен ластаған;
- су үшін ақыны уақтылы төлемеген;
- кәсіпорындарды, коммуналдық және басқа да объектілерді судың ластануы мен былғануын немесе оның зиянды әсерін болдырмайтын құрылыстар мен құрылғыларсыз іске қосқан;
- суға өз бетімен скважиналарды бұрғылаған және жер асты суларының бас сағаларын салған;
- су жиналатын жерлерде топырақтың су эрозиясын және басқа да зиянды құбылыстарды туғызатын су қорғау режимін бұзған;
- гидротехникалық жұмыстарды өз бетімен жүргізген;
- су шаруашылық құрылыстары мен құрылғыларын бүлдірген;
- есепке алу мен есеп беру, су кадастры деректерін бұрмалаған;
- су шаруашылық құрылыстары мен құрылғыларын пайдалану ережелерін бұзған;
- су ресурстарын кешенді пайдалану және табиғатты қорғау мүдделеріне сай реттеп отыруға кедергі жасаған;
- су ресурстарын басқаруды жүзеге асыратын мемлекеттік органдардың жазбаша нұсқауларын орындамаған;
- суды ластанудан, былғанудан және сарқылудан қорғауды қамтамасыз ететін,

сондай-ақ су режимінің жай-күйін жақсартатын гидротехникалық, технологиялық, орман-мелиорациялық, санитарлық және басқа да шараларды жүргізбеген кінәлі адамдар Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес тәртіптік, әкімшілік, азаматтық немесе қылмыстық жауапқа тартылады.

2. Қазақстан Республикасының заңдарымен су заңдарын бұзудың басқа да түрлері үшін де жауаптылық белгіленуі мүмкін.

121-бап. Су заңдарын бұзу салдарынан келтірілген зиянды өтеу

Заңды ұйымдар мен азаматтар су заңдарын бұзу салдарынан келтірілген зияндарды Қазақстан Республикасының заңдарымен белгіленген тәртіпте және мөлшерде өтеуге міндетті.

122-бап. Өз бетімен иемденген сутоғандарын қайтару

1. Өз бетімен иемденген сутоғандар заңсыз пайдаланған уақыт ішінде су заңдарын бұзу салдарынан келтірілген зияндарды өтей отырып өз иелеріне қайтарылып беріледі.

2. Өз бетімен иемденген сутоғандарды қайтарып беру соттың шешімі бойынша жүргізіледі.

Алтыншы бөлім

Халықаралық шарттар

123-бап. Су қатынастарын реттеу саласындағы халықаралық шарттар

Егер Қазақстан Республикасы бекіткен халықаралық шартта, суды пайдалану мен қорғаудың осы Кодексте жазылғандардан өзгеше тәртібі белгіленсе, онда халықаралық шарттың ережелері қолданылады.

ЕСКЕРТУ. 123-бап жана редакцияда - Қазақстан Республикасының 1996.12.24. N 58-І Заңымен .

Қазақстан Республикасының
Президенті

Қазақстан Республикасы
Су кодексіне
қосымша

Қазақстан Республикасы Су кодексінде
пайдаланылған арнаулы
терминдер мен анықтамалар
Өзен бассейні (көлдер, - су айырықтарымен шектелген және су
теңіздер) олардан өзенге (көлге, теңізге) ағып
баратын жер бетінің бір бөлігі және
топырақ жыныс қабаты
Бассейндік - халықтың және экономика салаларының

(бас) схема суға деген болашақтағы қажеттерін қанағаттандыру үшін, сондай-ақ суды қорғау және ұдайы молайту немесе оның зиянды әсерінен қорғау үшін жүзеге асыруға тиісті негізгі су шаруашылық және басқа да шараларды белгілейтін жобалау алдындағы құжат түріндегі өзен (көлдер, теңіздер) бассейнінің су ресурстарын кешенді пайдалану және қорғау схемасы

Су ресурстары - қарастырылып отырған аумақтың жер беті және жер асты суларының қорлары. Су ресурстары теңіздердің, өзендердің, көлдердің, батпақтардың, бөгендердің, су қоймаларының, мұздықтардың, каналдар мен магист. ралдық су жолдарының, жер асты қатпарларының суларын, топырақ ылғалын қамтиды

Су көзі - теңіз, өзен, көл, арналы су қоймасы немесе бөген, оларға келіп құйылатын су салалары, жер астындағы сулы көлбеу қабат

Су жолдары - суды тапсырылған бағытқа жеткізуге және әкетуге арналған гидротехникалық құрылыстар

Сутоған - ағын сумен іркінді судың табиғи немесе жасанды жолмен жиналуы (өзен, көл, бөген және т.б.)

Бас саға - сутоғаннан суды су жолдарына алуға құрылыстары арналған гидротехникалық құрылыстар

Су пайдалану - халықтың және экономика салаларының мұқтаждарын қанағаттандыру үшін су пайдалану

Су тұтыну - сутоғандарын немесе сумен жабдықтау жүйелерінен су тұтыну

Су қабылдағыш - бас саға құрылысының сутоғаннан суды тікелей қабылдап алуға қызмет ететін бөлігі. Табиғи тұйықталған ойпаң

жерлер, бөгендер, сүзу алқабы, ауыл шаруашылық алқабы, өзендер, көлдер, теңіз, тау жыныстары және т.б. пайдаланылған ақаба суды кәдеге жарату үшін су қабылдағыштар қызме. тін атқара алады

Су реттегіш - су шығыны мен деңгейін реттеуге құрылғы арналған құрылғы

Су шаруашылық - су шаруашылық жүйесінің техникалық жай-күйін арттыруға және жұмысын жақсартуға, табиғи кешендердің эко. логиялық тұрақтылығын сақтауға, оның ішінде өзендер (көлдер, теңіздер) бассейндері ағыстарын қайта бөлу немесе басқа жаққа бұру арқылы сақтауға бағытталған шаралар кешені

Су шаруашылық - су ресурстарын реттеу, пайдалану, құрылыстары мен ұдайы молайту және қорғау, халықты құрылғылары және экономика салаларын сумен қам. тамасыз ету мақсатында, сондай-ақ судың зиянды әсеріне қарсы күресу үшін табиғи ортада және сутоғандарда жасанды жолмен салынған каналдар, су қоймалары, су құбырлары, гидротехни. калық құрылыстар мен құрылғылар

Су шаруашылық - бассейндегі немесе қарастырылып балансы отырған аумақтағы су ресурстарын олардың экономика салаларын дамыту. дың түрлі деңгейлерінде пайдаланы. луымен салыстыру нәтижелері

Су - "су" деген заңдық ұғым пайдаланылуы мемлекеттік-құқылық жолмен реттеліп отыратын сутоғандар жиынтығын қам. тиды

Су ресурстарын - табиғи су айналысының нәтижесінде су ұдайы молайту ресурстарының табиғи жолмен жанаруы және өздігінен тазаруы. Су ресурс. тары шаруашылық айналымына интенсив. ті түрде тартылып, сарқылатын

болғандықтан, ұдайы молайту деп,
сондай-ақ өздігінен мольфу мен
өздігінен тазартуға қажетті
жағдайлар жасауды қоса алғанда, су
ресурстарының сандық және сапалық
сипаттамасын жақсартуға бағытталған
шаралар кешенін де айтады

Судың зиянды - су басу және сел тасқыны, аумақтың
әсері су астында қалуы, жердің сортаңдануы
мен батпақтануы, жағалаулардың,
қорғаныш құрылыстарының қирап-бүлі.
нүі нәтижесінде шаруашылық және өзге
де қызметке судың теріс әсері

Су тоғандарының - климаттық және басқа да факторлардың
гидрологиялық режимі әсерімен белгілі бір уақытта жер
беті суы шығынының, деңгейі мен
балансының өзгеруі

Су тоғандарының - табиғи және жасанды факторлардың
гидрологиялық әсерімен белгілі бір уақытта жерасты
режимі суы шығынының, деңгейі мен
балансының өзгеруі

Гидромелиорациялық - топырақтың су режимін өзгерту
жұмыстар жөніндегі шараларды жүргізе
отырып жерді суландыруды дамытуға
бағытталған жұмыстар

Гидротехникалық - су ресурстарын ұтымды пайдалану,
жұмыстар ұдайы молықтыру, қорғау және судың
зиянды әсеріне қарсы күресу үшін
гидротехникалық құрылыстарды салу
жөніндегі жұмыстар

Су басу - судың зиянды әсерін тудыратын жер
беті ағын суы немесе жер асты суы
деңгейінің артуы

Нөсер суы - мол жауған жаңбыр нәтижесінде пайда
болған су

Суландыру жүйесі - жайылым аумағын, шабындықтарды сумен
камтамасыз етуге және ауыл шаруашы.
лығын сумен жабдықтаудың басқа да
мұқтаждарына арналған гидротехника.

лық құрылыстар жүйесі

Айналмалы сумен - халықтың және экономика салаларының жабдықтау техникалық мұқтаждарына суды көп мәрте пайдалану

Суару жүйесі - жерді суаруға арналған гидротехника.

лық және өзге де ирригациялық

құрылыстар жүйесі

Тасқын суы - жаңбырдан немесе қар еруінен өзендер

суы шығыны мен деңгейінің интенсивті

түрде артуы нәтижесінде пайда болған

су

Су астында қалу - белгілі бір аумақта шаруашылық және

өзге де қызметтің бұзылуына апарып

соқтыратын жер асты суы деңгейінің

артуы

Сумен жабдықтаудың - сумен жабдықтау жүйесі, мұнда су бір

тура ақпалы жүйесі рет пайдаланғаннан кейін су құятын

тоспалар мен тұндырғыларға жіберіледі

Су қоймасының толу - су пайдалану талаптарына және өзен.

және жұмыс істеу режимі дердің гидрологиялық режиміне сәйкес

су қоймасындағы судың мөлшері мен

деңгейін реттеу

Пайдаланылған ақаба - адамның тұрмыстық және өндірістік

су қызметінде пайдаланғаннан кейін

жіберілген су